Poštnina plačana v gotovini. Posamezna številka 1.25 Din.

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socijalne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 78 Sreda, 3. oktobra 1934 Leto IX

Balkan balkanskim narodom

Kraljevi obisk v Sofiji.

Medsebojni obiski vladarjev imajo pravzoprav le simboličen pomen. Vsekakor pa se mora priznati, da taki obiski

ustvarjajo javno mnenje,

oziroma ga podpirajo. Po poročilih je bil sprejem jugoslovanske kraljevske dvojice v Sofiji velika manifestacija, ki znači preobrat bulgarskega javnega mnenja v prilog zveze balkanskih držav. Ta pojav je torej ugoden.

Merodajno pa ni trenutno razpoloženje, ki ga lahko razni gospodarski ali pa tudi nelojalni politični interesi izpreminjajo. Bolgarija in Jugoslavija sta dve sosedni državi, obe sta približno enake gospodarske strukture, tako da nimata prav nobenega razloga, da ne bi živeli v prijateljstvu med seboj. **Skupen pa je obema državama kulturni interes in dvig gospodarske kulture.** Enako je lahko skupna tudi zunanja gospodarska in mednarodna politika. Povsem logično je, da bo v mednarodni politiki le ves Balkan nekaj veljal, nikdar pa ne posamezne državice, ki so bile stoletja eksploatacijski objekt velikih držav. Te velike države še danes vodijo politiko nasprotstev na Balkanu. Zlasti se pulita za Balkan Italija in Nemčija.

Zveza balkanskih držav je ideal vseh prijateljev Balkana.

Enotni Balkan ne bo več ognjišče političnih intrig, ker bo sam, samostojno odločal o svoji politiki in bodočnosti. Predpogoj lepše bodočnosti pa je, da se med obema deželama doseže sporazum glede gospodarskega sodelovanja, po katerem se bo morala ravnati tudi skupna zunanja politika.

Žalosten konec žalostnih junakov

Konec avstrijskega krščanskega socializma.

Do razpusta krščansko-socialne stranke v Avstriji je trajalo precej dolgo. Te dni se je izvršil in se nanaša na poliitčne organizacije. Krščansko-socialni politiki so med tem že našli svoje zavetje v domovinski fronti. Vse nepolitične, to je kulturne organizacije, ki jih je mnogo in katoliška akcija pa bosta obstojale dalje, ker delujejo v zmislu režima. V svoji poslovilni deklaraciji pravijo krščanski socialci, da so izvršili svojo zgodovinsko misijo — v borbi proti svobodi in pravicam delavstva.

Poljaki morajo iz Francije. Iz Francije že dalje časa izganjajo tuje delavce, kar najbrže nima samo političnih, ampak tudi socialne razloge. Tudi v Franciji čutijo krizo. Te dni pa je Francija zopet izgnala 800 poljskih rudarjev. Ta izgon je nedvomno v zvezi z oddaljevanjem Poljske od Francije. Francija je namreč hotela pridobiti Poljsko za vzhodni pakt, kar pa doslej ni uspelo. Poljski rudarji so ob slovesu na postaji vzklikali: »Proč s Francijo!« in »Živela Nemčija!« — To ni najboljši omen!

Zedinjene države ameriške in Rusija se še vedno pogajata o ureditvi predvojnih dolgov. Pogajanja so bila zopet prekinjena.

Volitve v mestnih občinah

Naše kandidature

Novi zakon o mestnih občinah je uveljavljen. Volitve se bodo vršile za dobo štirih let. K prvim volitvam po novem zakonu veli s. dr, **Ž. Topalović** v Radničkih Novinah« z dne 28. septembra t. l.:

Gibanje ima potrebo, da je čimbolj živahno in čimbolj aktivno.

Gibanje kot celota ima potrebo po življenju, po boju z udeležbo pri volitvah.

Na to naj sodrugi vedno mislijo in kjer ne nasprotujejo temu nepremagljive težkoče, ali da bi udeležba pri volitvah imela notranje škode in delala neprilike organizacijam,

se je volitev treba udeležiti.

To nas bo poživelo moralno in duhovno okrepilo, to nas povede bolj v bližino s širokimi množicami, to bo za našo bodočnost velikega pomena, neglede na skromnost praktičnih rezultatov, ki je doseženo danes.

In drugo važno vprašanje je: v kakšni obliki naj se udeležimo volitev, samostojno ali pa v zvezi s kako kombinacijo z meščanskimi strankami. Poleg list dveh odobrenih strank bomo imeli druge izvenstrankarske liste. Zakon ne dopušča kandidiranja samo političnim strankam. Sto ali dvesto volilnih upravičencev zadostuje, da s svojimi podpisi postavijo svojo listo.

V razmerah, v katerih smo danes, v popolni politični in idejni zmedenosti meščanskega sveta, v njega razdvojenosti, nepoznanju svoje ideologije, pomanjkanju vsakršne garancije za njihovo bodočo politiko, se nam vsiljuje samo eno ravnanje. Tam, ker so predpogoji za večjo udeležbo pri volitvah, je

treba postaviti samostojno delavsko ali socialno-demokratično listo.

Nam ni treba, da dajemo svoje kandidate na meščanske liste niti da se angažiramo za te liste kot gibanje in celina. Uglednim ljudem v našem gibanju ni treba storiti tega niti kot pojedinec. Samostojna udeležba pri volitvah naj bo kot **osnovna direktiva.**

Toda s tem ni rečeno, da bi mi na svoje liste ne smeli sprejeti kandidatov, ki so prijateljsko razpoloženi naši celoti, čeprav niso z nami v organizacijski zvezi. Naše liste tudi ne bodo liste, ki jih postavljajo organizacije, marveč

liste idejno vezanih ljudi.

Kdor priznava osnovne razredne zahteve delavcev, kdor se zavzema za popolno svobodo akcije organiziranega delavskega gibanja, kdor je odločen nasprotnik fašizma, kdor sprejme komunalni program, po katerem se bo vršila naša volilna borba, tega **mi kot prijatelja smemo sprejeti na svojo listo.**

Odločili smo se za samostojno udeležitev pri volitvah, za postavljanje samostojnih kandidatskih list, nismo se pa še odločili, kako bomo glasovali tam, **kjer ne bodemo imeli svojih list.** Za to je pa potrebno najprej, da poznamo situacijo, ki nastane, ko bodo kandidatske liste postavljene.

Seja gospodarske male antante

Tudi delavci bodo morali reči svojo besedo

V prejšnjem tednu se je vršil sestanek gospodarskega odbora male antante v Beogradu. Zastopane so bile Jugoslavija, Rumunija in Čehoslovaška. Namen sestanka je bil tesneje gospodarsko sodelovanje treh držav. Govorili so tudi o industriji in nje sodelovanju. Industrijski delegati so dobili nalog od gospodarskih korporacij vseh treh dežel, da izdelajo načrt o sodelovanju in razdelitvi industrijske produkcije med države male antante. Delo v tem zmislu je vrlo koristno in skrajni čas bi bil, da se k njemu pritegnejo tudi zastopniki delavcev iz vseh treh držav, ki so pravtako interesirani na vseh vprašanjih, s katerimi se bavi gospodarski svet. Delo je pristransko, če ga vrše samo zastopniki industrijskih korporacij brez delavskih zastopnikov.

Ilegalni kongres avstrijske socialne demokracije

»Arbeiter-Zeitung« poroča, da so avstrijski socialni demokrati imeli v nekem mestu na Nižje Avstrijskem svoj kongres. Navzočih je bilo 70 delegatov socialno demokratske stranke, na kateri so bili zastopani voditelji stranke, šucbanda in drugih delavskih organizacij. Policija sploh ni vedela, da se je vršil kongres.

Kongres je sklenil, da se združijo vse delavske organizacije, ki so pred februarjem morda samostojno delovale. Illegalna stranka se bo imenovala: **Zedinjena socialistična stranka Avstrije.** Nova stranka se smatra kot edino polnopravna naslednica bivših socialističnih organizacij v Avstriji.

Na kongresu je bil sprejeta programatična resolucija. Ta navaja nepopustljivi boj proti današnjemu režimu v Avstriji do zmage socialistične ideologije. Proglaša »Arbeiter-Zeitung«, ki začasoma izhaja v Brnu za svoje glasilo. Nova stranka ne bo delovala z boljševiškimi metodami za svoje cilje in končno pridružuje se drugi internacionali.

Illegalno delo bo vršila stranka pod vodstvom glavnega odbora v Brnu.

Kongres je z vso odločnostjo obsodil peščico izdajalcev, ki direktno ali indirektno podpirajo režim s sodelovanjem ali pasivnostjo.

Nova socialistična stranka želi združitev s komunisti v enotno revolucionarno socialistično stranko. Danes obstojajo še težkoče med internacionalama z ozirom na taktična vprašanja dnevnega boja. Zedinjenje se more izvršiti na podlagi sporazuma, enotne taktike in medsebojnega zaupanja. Skupnost boja je mogoča, zedinje pa po sporazumu s pristojnimi instancami po iskreno vodenih razpravah.

Socialisti obdrže samostalno stranko, bo pa po lojalnem sporazumu med vodstvama sodelovala v boju proti fašizmu.

Obletnica delavske internacionale

Sedemdesetletnica

Dne 28. septembra 1864 je Poljsko krvavi ruski carizem pobil in osvojil. Takrat so se sestali v Londonu v St. Martin Hallu angleški, francoski in nemški delavci, strokovničarji in emigranti, poljski in italijanski revolucionarji, da protestirajo proti krvoločnosti ruskega carizma. Zahtevali so samoodločbo narodov. Verovali so, da se svoboda da izvojevati, da so delavci poklicani na boj za svobodo delavcev.

Tedaj je vladala reakcija kakor danes po Evropi. Ta sestanek pa je utemeljil početke svetovnega delavskega gibanja, ki se je razširilo na ves svet. Izvolili so odbor, da izdela štatut, in na svoji drugi seji 12. oktobra 1864 so sklenili ustanovitev »Internacionalne delavske asociacije«. Na četrti seji dne 1. novembra je predložil Marx spomenico z naslovom »Proletarci vseh dežel, zedinite se!« S tem je bila ustanovljena prva internacionala.

To delavsko gibanje je bilo ustanovljeno v najbolj reakcionarni dobi, ki je sledila raznim revolucijam in revolucionarnim gibanjem.

Toda peščica ljudi, peščica sodrugov je s požrtvovalnostjo in odločnostjo, v kolikor ni šlo legalno, z ilegalno akcijo zbudila milijone delavcev, da so se zavedeli svojega razrednega položaja in zahtevali svoje pravice. Reakcija se je morala umikati ter priznati delavstvu pravice in svoboščine.

Skoraj v istem položaju se nahaja delavstvo vsaj politično danes. Morda celo v težjem socialnem položaju. Vsekakor pa ima delavstvo danes na svoji strani druge prednosti in ugodnosti. Popularna veda o socializmu, delavski razred je uverjen o svoji družabni misiji in kulturni nivo delavstva je danes višji, kakor je bil takrat. In še ena prednost je, ki je takrat ni bilo. Delavstvo je ideološko organizirano, kapitalistični gospodarski sistem pa v krizi. Zrušiti se mora sam v ruševino, če ne bi bilo tu zavednega delavstva, ki prepreči grozeči kaos. Te velike misije se mora delavstvo kljub strahotni reakciji zavedati, se pripravljati in — delati.

Reakcija je samo intermezo nove dobe.

Papež se pogaja z Berlinom

V Berlinu se iznova vrše pogajanja med državno vlado in zastopniki episkopata o izvršilnih določkab konkordata. Vatikan je predložil popolnoma jasne zahteve, v katerih zahteva svobodo za katoliška društva in katoliške mladinske organizacije. Zahteva tudi ohranitev katoliške akcije in nje centralne organizacije za vso državo. Nemška vlada je postala bolj popustljiva kakor je bila prej, kar je pripisovati dejstvu, da se patoliško gibanje v Posarju zavzema za Nemčijo ter bo 13. januarja glasovalo zanjo. Vatikan se tudi boji kulturnega boja v Nemčiji, če bi protestantizem dosegel enotnost nemške državne cerkve. — Delavci imajo tudi pravico do svobode, toda v teh zahtevah ni govora o svobodi za druge državljane. Vatikan je dobro izrabil politični plebiscit v Posaarju. Tam je obljubil klerus, da bo glasoval za Nemčijo, kompenzacijo ali nagrado za to pa dobi Vatikan — konkordat.

Za priključitev okoliških občin mestom

Kar je potrebno je potrebno.

Dne 23. t. m. je stopil v veljavo novi zakon za mestne občine v Jugoslaviji. V Dravski banovini so temu zakonu podrejena mesta Celje, Ljubljana, Maribor in Ptuj. O priključitvi okoliških občin navedenim mestom se je razpravljalo že več let, vendar do realizacije inicijative ni prišlo, ker se interesenti za vprašanje niso zanimali in tudi upravna oblast ni posvečala pažnje predmetu. Novi zakon pa izrecno pravi, da se morejo v dveh letih po uveljavljenju zakona izvršiti potrebne inkorporacije na predlog notranjega ministra in s kraljevim ukazom.

Občine so dobile poziv, da povedo svoje mnenje in ga sporoče ministru.

Za delavstvo in komunalno gospodarstvo je inkorporacija velikega pomena.

Okoli velikih mest in centrov se naseli prebivalstvo, ki tvori pravzaprav celoto z mestom, ki se gospodarsko ne da ločiti, če ne bi hoteli posameznih delov oškodovati. V okoliške občine se naseljujejo večinoma siromašneji sloji, ki postanejo, ko onemorejo, pravi siromaki brez socialne zaščite. Male občine ne morejo prevzemati socialnih bremen v današnjem gorspodarskem redu, čeprav bi to bila njih naloga. Vendar so tudi te občine del mestnega občinskega gospodarstva. To je načelno.

Pa tudi za povečane občine govori inkorporacijska politika.

Z inkorporacijo pridejo v mesto okoliške industrije in drugi davkoplačevalci.

S tem pridobi povečana občina večje davčne dohodke in lažje nosi bremena, pa tudi lažje vrši svoje socialnopolitične dolžnosti, ki jih majhno mesto težje vrši kakor večje, majhne občine pa teh dolžnosti sploh ne morejo vršiti. In če tega posamezna majhna občina ne stori, se mora vendar zavedati, da bodo te dolžnosti naraščale, naglo naraščale, ker se pauperizacija ne vrši le polagoma, ampak kar skokoma.

Prednosti, ki jih imajo danes okoliške občine, so minimalne, le začasne. Zato bi morale vse okoliške občine, ne le delavstvo ampak tudi podjetniki, inicijativo pozdravljati.

Delavci so odločno za inkorporacijo

čimveč okoliških občin, ki so v gospodarskih stikih z mesti, navedenim avtonomnim mestom.

Razmere v Nemčiji

Poročevalec francoskega lista »Gringoire« je bil v Nemčiji ter je obiskal vdovo višjega voditelja napadalnih čet Ernsta, ki je bil umorjen 30. junija. Nemški listi so poročali, da je vdova umrla. Vendar živi v Berlinu.

Poročevalec jo vpraša, če bi mogla podati kaj pojasnil o zaporu in smrti svojega moža. Oklevala je in rekla:

»Ničesar Vam ne morem povedati, gospod. S častno besedo sem se obvezala, da nikomur nič ne povem«... »Vendar, milostljiva gospa, mi smete povedati o karijeri soproga kaj brez političnega pomena. Dejstva, kdaj je bil rojen, kje itd....« »Nič Vam ne morem povedati, gospod. Obljubila sem, da ne bom z nikomur govorila brez dovoljenja.« — »S čigavim dovoljenjem?« — »Skupinskega voditelja Heydricha.« — »Prosim Vas, poprosite ga za dovoljenje.« — »Tudi, če bi Heydrich to dovolil, bi se moral najin pogovor vršiti »vpričo« kazenskega komisarja.« — »Mislite, da dobim dovoljenje?« — »Ne verujem.«

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

V znamenju delavske kulture

Veličasten potek I. delavskega kulturnega dne v Mariboru

Nadvse veličastno je mariborsko delavstvo proslavilo svoj I. delavski kulturi dan v nedeljo 30. septembra ob ogromni udeležbi iz mesta in okolice, pa tudi velikega števila gostov iz oddaljenih industrijskih središč, so delavske kulturne in sportne organizacije nastopile in izvedle svoj program, s katerim so cele ure priklenile naše pozornost več tisočev gledalcev oz. poslušalcev. Zopet se je pokazalo v okviru te prireditve, kako zelo je proletarijat žejen izobrazbe in kulture, kako zelo ljubi petje, kako veliko razumevanje ima za sport, kakšno važnost polaga na vzgojo svoje dece in mladine in kakšna neskončna radost ga navdaja ob pogledu na stotine aktivno sodelujočih sovrstnikov in sovrstnic, ki v sklopu kulturnih in sportnih organizacij vrše pionirsko delo v razrednem delavskem gibanju in mu utirajo pot navzgor, k cilju.

K odličnemu moralnemu uspehu te prireditve je treba funkcionarjem, sodelujočim, pa tudi vsemu delavstvu, ki se je proslave udeležilo, iskreno čestitati. Priznanje pa tudi številnim udeležencem iz oddaljenih krajev, ki so pri tej priliki na tako lep način manifestirali z mariborskim delavstvom zaeno

edinstvo

našega delavskega gibanja, njegovo ozko povezanost v znamenju socializma.

*

Mesto se je kopalo v zlatih solnčnih žarkih, ko so se pričeli zbirati pred Delavsko zbornico sodrugi in sodružice k sprejemu najavljenih gostov.

Okoli 10. ure dopoldne so prispeli prvi: skupina **ptujskih sodrugov** s kolesi; kmalu nato so obstali pred Delavsko zbornico 2 natlačeno polna avtobusa gostov iz **Celja** in še tretji, v katerem so se vozili sodrugi iz **Ljubečne.** Takoj nato pa so prispeli še trije polni avtomobili sodrugov iz **Kranja.**

Ob prihodu gostov je zaigrala **godba železniških delavcev in uslužbencev,** ki so živahno pozdravljeni takoj na to krenili v dvorano Delavske zbornice. Tu jih je nagovoril predsednik Krajevnega medstrokovnega odbora s. **Jelen,** želeč jim dobrodošlico. **Skupni zbor delavskih pevcev pa je** zapel gostom v pozdrav, nakar je **zbor celjske »Svobode«** odgovoril s krepko delavsko pesmijo.

Ne dolgo po tem so prispeli sodrugi iz **Ljubljane s svojo godbo »Zarja«.** Zopet je je pozdravil mariborski skupni zbor, nakar je delavstvo v skupinah odšlo v mestni park, kjer je bil napovedan

promenadni koncert

godbe »Zarja«.

Park je bil poln občinstva, predvsem mariborskega delavstva, ki je z užitkom poslušalo izvajanje pestrega sporeda. Živahno ploskanje ob koncu vsakega komada je nagradilo vrle godbenike.

Iz ostalih krajev so prispeli z avtomobili še sodrugi in sodružice iz **Črne,** potem pa iz **Slov. Bistrice.**

*

Že ob 2. uri popoldne se je formiral pred Delavsko zbornico in vzdolž Sodne ulice sprevod, ki so ga tvorila mariborska delavska sportna in kulturna društva ter gosti.

Ob četrt na 3. uro se je na dani signal ob zvokih godb »Zarje« in »Glasbenega društva želez. delavcev« pričela

povorka,

ki je s kolesarji na čelu krenila po Tattenbachovi ulici, čez Glavni trg, državni most, po Tržaški cesti in Dvoršakovi ulici na nogometni prostor Svobode v magdalenskem parku.

Sprevod je bil impozantna manifestacija našega delavstva in se je pomikal med številnim špalirjem občinstva, ki je kljub zgodnji popoldanski uri prihitelo na cesto, da vidi povorko delavstva skozi mesto.

*

Na sportno igrišče »Svobode« so se kmalu na to pričele zgrinjati ogromne množice delavstva, da prisostvujejo najpomembnejši prireditvi dneva —

nastopu naših kulturnih in sportnih društev.

Program so izvajala ta-le društva in odseki: **Pevski odsek pekov, pevski odsek »Svobode«, »Frohsinn«, »Enakost«, »Grafika«, »Krilato kolo«** in **skupni zbor delavskih pevcev; godba »Zarja«** (Ljubljana), **godba Glasb. društva železniških delavcev, tamburaški odsek pekov, »Prijatelj Prirode in njega orkester; del. društvo »Detoljub«, I. osrednje delavsko kolesarsko društvo za Dravsko banovino v Mariboru** in njegove **podružnice v Studencih** in v **Mariboru; nogometni** in **lahko-atletski odsek »Svobode** ter **lahko-atletska ženska sekcija »Svobode«.**

Kot prvi so nastopili **nogometaši »Svobode«** (rezerva), ki so preizkusili svoje sile v pol ure trajajoči igri.

Nato je sledil pozdrav pripravljalnega odbora vsem udeležencem, zlasti gostom, pa tudi vsem tistim, ki se pod železno peto fašizma pripravljajo na osvobojenje. S kulturo za svobodo in enakost v znamenju socializma! Za dobrodošlico se je zahvalil s. **Sedej,** predsednik ljubljanske Delavske zbornice.

Nato so nastopili živahno pozdravljeni **kolesarji;** podružnica Studenci je izvedla lepo piramido, pobrežki sodrugi pa so se poizkusili v umetni vožnji, eden izmed njih celo na enem samem kolesu.

Zelo pester spored so sestavili **lahkoatletičarji,** ki so tekmovali v teku na daljavo, v teku z zaprekami, sodružice pa v odbojki in z izvajanjem vaj v obroču itd. Gledalci so bili z nastopom lahko-atletske sekcije »Svobode« izredno zadovoljni, in zelo prijetno presenečeni, saj je bil pa to tudi prvi tovrstni nastop naših sportašev.

Zelo ljubko so nastopili otroci **»Detoljuba«** s svojimi igrami, plesi in v odbojki. Nastop dece je nudil izreden užitek.

Po kratkem odmoru je nastopil **mešani pevski zbor »Svobode«,** ki je častno rešil svojo nalogo.

Njemu pa je sledila skupina planincev **»Prijatelja Prirode«** z alpskimi plesi. Mora se priznati, da so bile plesne točke izredno dobro naštudirane in efektno izvedene. Plesalce je spremljal orkester »Prijatelja Prirode« zelo prigodno.

Krasno je bilo petje **skupnega zbora** pod taktirko pevovodje g. **Cibica.** Kljub temu, da je zbor pel na prostem, se je sijajno uveljavil. Imponiral je zlasti tudi pogled na veliko število — nad sto — pevcev. Prepričani smo, da nam bodo ti naši pevci, skupno z godbeniki pripravili v doglednem času kakšen koncert velikega stila.

Ves čas sta neumorno koncentirali godbi »Zarja« (pod taktirko s. Simoniča) in godba glasb. društva želez. pod taktirko g. kapelnika M. **Schönherrja.**

Zaključek proslave pa je tvorila **simbolična slika** z odkritjem ogromnega Marxovega portreta, ki je, viseč nad igriščem, zažarel v luči žarometa. V zvočniku pa so se čule besede tega velikega moža, znanstvenika in prvoboritelja in so odmevale daleč, daleč v noč. Navdušenje je prekipevalo in je naposled dobilo duška v delavski pesmi, ki jo je množica prepevala odkritih glav ob spremljevanju godbe.

Z globoko razgibanimi čuvstvi se je na to pričela tisočera množica razhajati.

*

Kot posebnost te prireditve naj omenimo, da ni bila združena z veselico, da se na igrišču niso točile alkoholne pijače, ampak je žejnim postregla deca »Detoljuba« z vodo. Menda je bila to pri nas prva prireditev na prostem brez alkohola. Trezni so ljudje prišli in trezni so odhajali s prireditve, kot se to tudi spodobi pri slavju kulturnega značaja.

Izkazali so se delavski reditelji, zlasti pa tudi tisti številni sodrugi in sodružice, ki so več dni žrtvovali svoj prosti čas za ureditev prostora in njegov okras ter prodajalke in prodajalci spominskih znakov, ki so storili v očigled množici gledalcev več kot svojo dolžnost.

*

Kmalu po proslavi so se poslovili mariborski delavci od svojih ljubih gostov, od delavcev iz Ljubljane, Kranja, Celja, Ljubečne, Črne in Slov. Bistrice. Ob pol 9. uri zvečer je odpeljal zadnji avtobus med živahnimi »Družnost« klici izpred Delavske zbornice.

*

Težka avtomobilska nesreča naše godbe „Zarja“

Na povratku iz Maribora je naše vrle godbenike »Zarje« iz Ljubljane dohitela težka nesreča.

Odprt avtomobil, ki je vozil kot prvi iz Maribar, je srečno pasiral Celje in brzel v smeri proti Žalcu. Med potjo so godbeniki sprejeli na avto še kolesarja, kmečkega fanta Cirila Kepiča, ki so ga dohiteli na cesti in ki jih je prosil, da ga vzamejo seboj.

Par sto metrov izven Žalca je šofer Vilče Rode, ki radi megle ni poznal poti, zavil z avtomobilom z državne na banovinsko cesto proti Vrbju. Ko je spoznal svojo zmoto je brž zaokrenil avto, skušajoč pri tem, da s precejšnjo brzino in vozeč kar čez travnik dospe na glavno cesto. Pri tem pa je avto zavozil z vso silo v neko jablan ob cesti in jo prelomil in se je takoj nato s svojim zadnjim delom zaletel v drugo jablan, ki jo je izruval.

Posledice so bile grozne: 32 letni čevljarski pomočnik s. **Franc Novak** iz Ljubljane, je dobil težke poškodbe na glavi, zmečkalo mu je prsni koš in zlomilo levo roko;

24 letni posestnikov sin **Ciril Kepič** iz Dragomlja pri Domžalah ima zlomljeno levo roko in več prstov ter poškodbe na glavi;

25 letni s. Stanko **Janežič,** pleskarski pomočnik iz Dobrunj pri Ljubljani ima težje poškodbe na glavi in levi nogi.

Lažje ranjeni pa so: 32 letni s. Angel **Tence,** inkasant Delavske zbornice; 26 letni Ciril **Prislan,** delavec v žel. kurilnici v Ljubljani, 34 letni Janko **Friškovec,** ključ. pri prog. sekcji Ljubljana.

O nesreči so bili takoj obveščeni žalski gasilci, ki so prihiteli na pomoč in so šest ranjencev za silo obvezali, nato pa prepeljali v celjsko bolnico.

Kmalu po nesreči so prispeli na lice mesta avtomobili z udeleženci proslave iz Kranja in nato še en avtobus poln ljubljanskih sodrugov, ki so se tudi takoj pobrigali za svoje težko in lahko ranjene sodruge.

Orožništvo je šoferja ponesrečenega avtomobila aretiralo.

*

Vest o težki nesreči se je že v zgodnjih jutranjih urah raznesla po Mariboru. Kmalu na to je prejelo naše uredništvo tudi prvo telefonično obvestilo iz Ljubljane.

Ker pa so se širile tudi govorice, da je slična nezgoda zadela tudi kranjske sodruge, ki so se vračali domov, se je uredništvo še tekom dopoldneva telefonično obrnilo na kranjske sodruge, ki so sporočili, da so prispeli čili in zdravi domov, čeprav s par urno zamudo radi megle, ki je ležala nad vso pokrajino.

Z žrtvami težke nesreče pa globoko sočustvuje mariborsko delavstvo in želi, da bi skoro okrevale, in da bi poškodbe ostale brez vsakih posledic.

Godba »Zarja« trpi pri tem tudi veliko materijelno škodo, ker je razbitih mnogo dragih instrumentov.

Vse nadaljnje pa bo dognala preiskava, ki je v teku.

Doma in po svetu

Bogoslav K. Jošt. V Zagrebu je umrl v pondeljek, dne 1. oktobra v večernih urah predsednik zagrebške Delavske zbornice in glavni tajnik Saveza grafičnih delavcev in delavk sodrug B. K. Jošt. Cas pogreba še ni znan.

Sprejem jugoslovanske kraljevske dvojice v Sofiji je bil manifestačen. Iz nagovorov politikov je sklepati, da je postalo zbližanje balkanskih držav aktualna dozorela zadeva.

Civilni ali cerkveni zakon. Vsakdo, ki mu je pri srcu napredek javnega kakor tudi zasebnega življenja, bi moral biti zadovoljen, če se zakoni laicirajo, to je odmaknejo vplivu raznih cerkvenih dogem in »neizpodbitnih« in »neoporečenih« resnic. Tako je tudi z zakonom (brakom). Pravniki, ki se zavedajo napredka javnega in zasebnega življenja zlasti v vprašanju, ki običajno zelo posega v človekovo življenje, ki pa mora baš zaradi tega biti vendarle njemu dano na prosto voljo, so sklenili soglasno predložiti jugoslovanski vladi, da naj v novem državljanskem zakoniku predpiše obvezen civilni zakon, kateremu sledi prav tako lahko tudi še cerkveni za one, ki jim prvi ne zadošča. Kdo je bil oni, ki je prvi završal? Seveda naši katoliški akcijonaši s »Slovencem« na čelu. Pravijo, da mora biti zakon svét, ker drugače ne drži. Če ni cerkvenih zapovedi, zlasti one o neločljivosti, ni zakon stalen in varen. Žalostna majka onemu, ki potrebuje takih silitev, takega meča nad glavo, kakor so katoliške zapovedi o zakonu! Mi menimo, da če ni kdo moralno in etično sam v sebi tako močan, da bo držal prostovoljen dogovor s svojim zakonskim drugom ali družico, zlasti če so vmes še otroci, ga k temu ne bo nikdar prisilila kaka verska zapoved. Kajti tudi za izpolnjevanje verskih zapovedi mora biti človek nekako moralno močan. Če pa je tak, potem zapovedi sploh ni treba. Stvar ima kvečjemu edino ta zmisel, da dva razprta zakonca po sili druži, ali pa jih goni v nemoralo s tem, da jim ne dovoljuje ločitve, kar ima za nujno posledico nezakonito, izvenzakonsko skupno življenje z drugo simpatično polovico. Je to mar za deco boljše? Če ni zakonski drug dovolj moralno in etično močan, potem mu tudi verska dogma ne bo pomagala. Če pa je, potem bo vedel, kaj so njegove dolžnosti v zakonu, če pa le ne more v redu živeti s svojim zakonskim drugom, bo pa ukrenil tako, da bo prav i za njega i za njegovega druga i za ev. otrok v tem zakonu. Če že nočete pomagati ustvarjati nebes na tej zemlji, ne ustvarjajte vsaj še več pekla kakor ga je že.

Obrtniški teden. Za pospeševanje obrti, propagande in organizacije obrtnikov so sklenile obrtniške organizacije prirediti po celi državi »Obrtniški teden« v času od 1. do 8. decembra t. l.

Trije možje na lovu. — Nemški dunajski poslanik grof Papen in avstrijski knez Starhemberg sta bila na Ogrskem v obiskih ter sta šla

Knjige Cankarjeve družbe se že vežejo. Razpošiljale se bodo v začetku oktobra. Javite se hitro kot član, kdor še ni. 5 knjig bo letos za 25 Din. Če pa hoče kdo samo 4 knjige za 20 Din, Molekovo »Sesuti stolp« odpade.

z Gömbösom, predsednikom ogrske vlade, na lov. Ni znano, kako in kaj so streljali na lovu, pomembno pa je, da trije reakcionarni možje hodijo skupaj na lov. Vsem trem diši italijanski fašizem in monarhizem.

Rintelen umobolen. Avstrijskemu rimskemu poslaniku Rintelenu, ki je ob puču prišel na Dunaj, da bi postal fašistični kancler, se je omračil um in so ga morali oddati v psihiatrično bolnico. Mož je bil nevarno ranjen in nastopa sedaj ohromelost po levi strani telesa. To bo najbrže tudi izvor njegovega duševnega stanja.

Avstrijski fašizem pospešuje kulturo. Klerofašisti v Avstriji so zaplenili tudi socialistično ljudsko knjigarno. V kratkem jo zopet otvorijo, toda prej so jo morali »razkužiti«. Uničili so nad 63.000 socialističnih knjig, med katerimi jih je bilo mnogo, ki so prevedene v mnoge tuje jezike. — [illegible]

Pofašistena »Typographia«. Dunajski tiskarji so imeli sloveče pevsko društvo »Typographia«. Fašizem je društvu sam diktiral vodstvo. K novemu društvu ni pristopil niti en tiskar!

Revizija ustave v Franciji. Predsednik vlade Doumergue namerava baje že 20. oktobra sklicati narodno skupščino (zbornico in senat) v Verzajl, da bo sklepala o reformi ustave.

Hindenburgov sin je moral v pokoj. Oskar Hindenburg je bil adjutant svojega očeta. V vojaški službi je bil deset let. Fašisti mu ne zaupajo, zato so ga imenovali generalom in vpokojili. Oskar Hindenburg je član »gosposkega kluba«, ki mu pripada tudi Papen. — Ista usoda čaka tudi Hindenburgovega tajnika drja Meissnerja. Ta postane — poslanik.

Angleški rudarji so pripravljali splošno stavko. Po posredovanju vlade je bila stavka zaenkrat odpovedana.

Zedinjene države vstopijo v Društvo narodov. V Zedinjenih državah že dalje časa pledirajo za vstop v Društvo narodov. Sedaj, ko je vstopila Rusija, je šele postalo to vprašanje aktualno. — Društvu narodov se je prijavil za vstop tudi Afganistan.

Jesenice

Knjižnica v »Delavskem domu« otvorjena. V »Delavskem domu« na Savi je pred letom dni prav lepo poslovala javna knjižnica jeseniške »Svobode«, ki pa je bila po razpustitvi jeseniške podružnice »Svobode« zaprta in je tako počivala skoro poldrugo leto dni. Zdaj jo je prevzela v upravo podružnica Saveza metalskih radnika Jugoslavije na Jesenicah in bo odprta od petka, dne 28. t. m. dalje vsak petek od 6. do 9. ure zvečer. Knjižnica je izpopolnjena in ima vse najnovejše knjige, kakor tudi vse najlepše knjige, ki so izšle v dobi, ko ni poslovala. Vabimo vse sodruge, da knjižnico posečajo čim najbolj redno in se na ta način izobrazujejo. Knjižnico bo vodil s. Vister Maks, kateremu naj med poslovnimi urami vrnejo vsi obiskovalci knjižnice izposojene knjige, katerih doslej še niso vrnili. Po preteku 14 dni od dneva tega poziva bo knjižnica začela najenergičneje izterjevati knjige od onih, ki bi jih ne vrnili.

Krajevna bratovska skladnica na Jesenicah. Nedeljska zdravniška služba v mescu oktobru je razdeljena tako-le: 7., 14. in 28. oktobra g. dr. Kogoj Frančišek, 21. oktobra g. dr. Čeh Milan.

Kranj

Spokorniški Kranj — pozdravljen! Birma in tombola. Zlate ure in avto. Vse se je mešalo v Kranju in nihče menda ni vedel, komu je kaj namenjeno. Vsak je lahko obrnil zase. Oni, ki so obupali nad framasonsko liberalnim staroslavnim Kranjem, so menili, da se je Kranj spokoril in da so zastave, ljudje itd. namenjeni njim — gasilci, ki so pa imeli na tomboli baje 9000 ljudi, so pa obrnili vso stvar zase. Če vzamemo materijelni uspeh, je bilo menda ono drugo obračanje bolj uspešno in bolj donosno. Če se je pa res rodil novi katoliški Kranj — potem srečno mu rojstvo v znamenju spokorništva ob birmi in tomboli. Da le ne bi bila taka spreobrnjenja v Kranju prepogosta, ker imajo lahko več repov!

Ljubljana

Ljubljansko delavstvo za veliko občino.

Socialistično delavstvo pozna prednosti velikih občin. Že um sam pove, da je večji organizem občine bolj sposoben, da vrši potrebne naloge v gospodarskem in socialnem oziru bolje kakor pritlikave majhne občine. Vprašanje povečanja mestnih občin Ljubljane, Celja, Maribora in Ptuja je sedaj aktualno, ker je notranje ministrstvo zahtevalo tozadevne predloge potom banovin od prizadetih občin.

Mestu Ljubljani se je že pred leti priključila po težkih porodnih bolečinah Spodnja Šiška in del Vodmata. Od tedaj so se pa še razni predkraji gospodarsko docela spojili z Ljubljano. Zgornja Šiška, Vič-Glince, Ježica in Moste so se že popolnoma zrasli z mestom in jih ločijo od mesta samo še napisne tablice po cestah in ulicah.

Misel priključitve okoliških občin mestu Ljubljani je bila prav posebno aktualna v letih županovanja s. dr. L. Periča. Občinski svet se je takrat bavil z načrtom. Tudi socialistična stranka je imela o tem vprašanju posvetovanja z okoliškimi sodrugi. Delavstvo se je že takrat izreklo za inkorporacijo iz jasnih razlogov, ki danes še jasneje govore zanjo kakor takrat. Zakaj večje so socialne naloge občine in večja je nujnost, da občina kumulira čimveč gospodarske sile če hoče kolikor toliko redno vršiti svoje dožnosti.

Inkorporacija okoliških občin mestom je eminentno važno delavsko vprašanje. Zaradi tega so delavske strokovne in kulturne organizacije v Ljubljani sklenile, da pošljejo kraljevi banski upravi in mestnemu poglavarstvu v Ljubljani spomenico naslednje vsebine:

»Podpisane delavske strokovne in kulturne organizacije si štejemo v dolžnost, da glede vprašanja inkorporacije predmestnih občin v mestno občino ljubljansko izjavimo svojo odločno željo, naj se inkorporirajo v mestno občino vse predmestne občine in deli občin, ki po naravni legi in po gospodarskih in socialnih razmerah gravirajo k Ljubljani.

Predmestne občine so že sedaj gradbeno tesno strnjene z Ljubljano in imajo z njo skupne občinske naprave (vodovod, elektriko, kanalizacijo itd.). Pretežni del prebivalstva v Ljubljani in v predmestnih občinah ima iste gospodarske, socialne in kulturne interese. Potrebno je, da ta že sedaj obstoječa dejanska skupnost dobi tudi pravno obliko.

Upoštevali smo tudi ugovore in pomisleke, ki se uveljavljajo proti inkorporaciji. Ti pomisleki imajo samo deloma nekaj pomena za prvo prehodno dobo. Po veliki večini pa izvirajo bodisi iz čisto sebičnih, bodisi iz prav osebnih razlogov, v ostalem pa jih je pripisovati prirojeni kratkovidni nazadnjaški miselnosti, ki se sama po sebi upira vsaki izpremembi in vsakemu napredku.

Upravičeno zahtevamo, da se izvrši inkorporacija ljubljanskih predmestnih občin in s tem položi temelj za gospodarsko, socialno in kulturno naprednejšo Ljubljano.

Zavedamo se, da s tem izražamo soglasno voljo ne samo svojih članov, ampak tudi pretežne večine delovnega prebivalstva v Ljubljani in okolici.

Ljubljana, dne 29. septembra 1934.3

(Slede podpisi.)

Tudi danes ugovarjajo inkorporaciji nekateri krogi. Večinoma tisti, ki mislijo, da potem ne bodo imeli v »lokalni politiki« glavne besede. Seveda je ta razlog in tudi vsi drugi razlogi tako malenkostnega pomena, da se v progresu napredka in razvoja ne more nihče ozirati nanje. **Čas zahteva velike občine, zlasti mestne in industrijske!**

Trbovlje

Prevzem občine.

V sredo, dne 26. t. m. je bil v Trbovljah **praznik. Ne tak praznik, ki ga praznujemo iz navade, takole navidezno, temveč** praznik, ki preveva ljudske duše z veselimi slutnjami in upi. Tak praznik, ko si ljudje brez besed stiskajo roke, se pomenljivo spogledujejo, razstajajo in zopet skupljajo, ne da bi drug drugemu znali opisati svoje občutke. Občutki človeka ob takih prilikah so, kakor mornarjevi, ki je v besnemu boju z valovjem zagledal kopno, kjer se bo spočil in nabral moči za nove podvige.

Bil je trd, preko enega leta trajajoči boj. Težak in neenak boj. Do same praznine želodca razorožen trboveljski rudar je v prvih vrstah splošne ljudske armade izvojeval dve bitki, ki sta zahtevali nadčloveškega napora in nepregledno vrsto žrtvovanj. Pa vendar so se še našli ljudje, ki so samozavestno zatrjevali, da v občinski hiši ni mesta za njegovega zastopnika in ga nikoli več ne bo. Da, tudi pri nas imamo ljudi, kakor v Nemčiji, ki pravijo, da je usoda delovnega ljudstva za tisoč let zapečatena.

Kadar je najtemnejša noč, so zvezde na nebu najbolj svetle. Sila, ki se ti zdi močna in nepremagljiva, kakor Viljemov prestol, v času, ko so stale njegove armade pred Parizom in Moskvo, se je tudi v Trbovljah razblinila v prazen nič, kakor da je nikoli ni bilo. Prišel je uraden poziv, da se sestane novo izvoljeni občinski svet, ki naj prevzame občinsko oblast.

Velika državna trobojka na občinskemu poslopju je pozdravljala zastopnike občinarjev, ki so praznično oblečeni, svečanih obrazov prihajali k prvi seji, da prevzamejo vodstvo občinskih poslov. Bolj ko sem ogledoval te skromne može, ko so resno in prevdarno zasedali svoja mesta, večja mi je bila uganka, odkod vzemajo moralno moč, da tudi v tej zmagoslavni uri ne izgube ravnotežja, da bi se jih polastila plehka ošabnost in bahavost.

Še en zadržek, še en dvom, če bo šlo s prevzetjem občine vse gladko. Manjka na seji dosedanji župan, ki mora po predpisih zakona seji prisostvovati in predati občinske posle novemu županu. No, pa gre tudi brez njega. Po letih najstarejši občinski svetnik prečita poročilo, da je upravno sodišče zavrnilo pritožbo zoper izid občinskih volitev in s te strani ni zadržka. Konstatira, da je od 2387 glasov bilo oddanih **za listo delavnega ljudstva 1575, ki dobi 32 mandatov** in za listo Narodno strokovne zveze pa 812 glasov in 4 mandati.

Večinska lista je tudi po svojem socialnem sestavu zanimiva in karakteristična. Poleg 20 rudarjev je na listi 5 obrtnikov in 7 kmetov, kar odgovarja razmerju prebivalstva in je tudi s te strani lista res ljudska.

Po prisegi in pozdravnih brzojavkah je imel novi župan s. **Jakob Klenovšek** lep nagovor na občinske svetovalce, v katerem se je spomnil najnujnejših nalog občinskega sveta. Detajlni program bo mogoče izdelati šele po studiju računskih osnov. V glavnem bo

treba nadaljevati delo započeto po občinskem svetu, ki je bil izvoljen leta 1927.

Ta je postavil klavnico, izolirnico, kopališče, popravil ceste in dal v šolskem vprašanju mnogo inicijative. Poleg teh prašanj so pa med tem nastala nova, ki jih je privedla s seboj sedanja težka gospodarska kriza.

Največjo skrb bo treba posvetiti naraščajoči mladini in težkemu brezposelnemu vprašanju.

Te maloge so sicer za samo občino mnogo prevelike in jih morejo rešiti močnejši faktorji, toda občina, če je v dobrih rokah, mora pa pri njih začeti. Izražam nado, da bodo pri konstruktivnemu delu vsi sodelovali in v naprej obljublja, da noben pameten nasvet ali predlog ne bo odklonjen, naj pride od kogarkoli, če bo le odgovarjal interesom občinarjev in če bo izvedljiv.

Malo je bilo besed izgovorjenih na tej seji, toda te so bile poštene in odkritosrčne. Dale so nam slutiti, da ti ljudje, ki niso v volilni borbi nič obljubovali in nič demagogirali, ne bodo križem rok čakali, da jim poteče triletni mandat. Prepričani smo, da bodo sledila malim besedam obila dejanja v korist občine in njenih občinarjev. Težave današnjih časov bodo premagali le tisti, ki se drže načela:

Iz ljudstva za ljudstvo!

Taki možje so sedaj na vodstvu trboveljske občine. Obrov.

Upravičena nezadovoljnost med rudarji.

Po sedanji izjavi TPD in merodajnih faktorjev bi stopil novi mezdni sistem, pri katerem bi bili rudarji prikrajšani na temeljnih plačah za 1 dinar, na akordu pa za 3% odstotke, počenši s 1. oktobrom t. l.

Razumljivo je, da rudarji z mrkimi obrazi pričakujejo tega ponovnega udarca, ki je tembolj krivičen, ker se rudarske družine že z dosedanjim zaslužkom ne morejo preživljati. 1200 rudarskih otrok je že sedaj navezano na javno podporo v otroški kuhinji. Kaj naj otroci oblečejo, ko se bo začela zima in kaj naj obujejo, ko bodo morali po zimi v šolo?

Z rodoljubarskimi frazami se tukaj ne da nič napraviti, z miloščinami tudi ne. S prošnjami so se rudarji že tudi dolga leta tolažili, tako dolgo, da so ob zadnjo skorjico kruha. TPD bi morala dati rudarju kar mu gre in to je poleg dela tudi eksistenco. Marsikdo ljubosumno škili na visoke plače višjih uradnikov pri TPD. Resnica je, da so uradniške plače s stališča delavskih prejemkov nesoglosno previsoke, n. pr. 600 Din mesečnih prejemkov delavcev nasproti 5 do 10 tisoč Din in še več mesečnih prejemkov višjega uradništva je velika razlika. Najbrže pa bi znižanje uradniških prejemkov ne prišlo v prid delavcem, pač pa bi gotovo tako znižanje prejemkov izginilo v žepih vladajočega kapitala.

Eno pa lahko konstatiramo: Konjunktura za oddajo premoga se vsled predstoječe zime izboljšuje; ponovno je dobila TPD s posredovanjem g. ministra za šume in rude več naročil, vse to je za TPD gotovo važno in pomeni bistveno izboljšanje v gospodarskem oziru. Večne borbe delavstva v obrambo pred popolno propastjo pač ne more biti v ugled podjetju, ki je že toliko milijonov izvleklo iz delavca in iz zemlje. Takšnih metod se še do sedaj TPD ni posluževala, da bi na zimo, v času boljšega gospodarskega ravnovesja hotela delavcem znižati plače in druge prejemke.

Delavstvo še zmiraj pričakuje, da TPD ne bo izvedla nameravane redukcije plač, ker ji to tudi ni potreba, razen ako hoče na račun svojega lačnega delavstva povišati svoj dobiček. Razumljivo je, da med delavstvom vlada upravičeno razburjenje.

Zahvala. Načelstvo II. skupine rudarske zadruge v Trbovljah se najiskrenejše zahvaljuje g. dr. Štempiharju Ivotu, odvetniku na Jesenicah, za velikodušni dar Din 200 za revne rudarje, oziroma revno rudarsko deco. Naj bo plemeniti darovalec prepričan, da bodo deležni njegovega človekoljubja revni od najrevnejših rudarskih otrok. — Trbovlje, dne 26. septembra 1934. Načelstvo II. skupine Rudarske zadruge, Trbovlje.

Hrastnik

Predaja občinskih poslov novemu odboru

Dne 27. septembra je prevzel novoizvoljeni obč. zastop — **Delavske kmetske liste** — z županom s. K. Malovrhom posle obč. uprave Hrastnik. Nemogoče, kakor so rekli nasprotniki, je postalo mogoče!

Prejšnji župan g. Draksler Jaka je otvoril sejo in poročal o izidu obč. volitev dne 22. julija t. l., nakar je predal posle novoizvoljenemu županu s. Malovrhu. Ta je uvodoma pozdravil zastopnika polit. oblasti ter ga opozoril na težak položaj v naši občini z ozirom na občinske reveže, brezposelne in pa tudi delno zaposlene ter ga prosil, naj bo tolmač vseh naših potreb pri višjih oblastih. Dalje je nagovoril novoizvoljeni odbor takole:

Po 5 letih se je danes zopet sestal od ljudstva izvoljeni občinski odbor.

Danes bi moral biti prav za prav zgodovinski dan in ta seja zgodovinska seja, saj je prvič, ko smo v tej dvorani navzoči tudi zastopniki Hrastniške kotline. Ker se je pa ta združitev izvršila proti volji ogromne večine prebivalstva, tako Hrastnika kakor Dola, smatram, da je to samo prehodna doba. Prebivalstvo obeh krajev si želi stare meje nazaj. Prepričan sem, da bo zmagala ljudska volja. Do tega časa, upajmo, da ne bo predolgo, moramo pa voditi posle kakor bi bili za vedno spojeni. V tem znamenju, gg. odborniki, vas pa prav prisrčno pozdravim. Ves odbor je z navdušenjem sprejel nagovor župana.

Nato se je izvršila zaprisega vsega obč. odbora.

Glede delovnega programa je predsednik s. Malovrh posebno podčrtal skrb za reveže, brezposelne, kakor tudi prepotrebno popravo cest, katere so v takem stanju, da že kmetje skoraj voziti več ne morejo, posebno na teritoriju prejšnje občine Dol.

Upravni odbor se sestoji iz 5 članov, Bantan, Jazbec, Jager, Slokan in Košir. — Izvoljena sta bila tudi dva člana upravnega odbora za sopodpiranje obeh občin, in sicer gg. Bantan in Jazbec. Končno je apeliral župan na sodelovanje odbora ter je sejo zaključil.

Med delavskim in kmetskim prebivalstvom je zavladalo zadovoljstvo. Saj ima polno zaupanje v novi odbor z županom s. Malovrhom, ki ga pozna vsa javnost naše doline že kot dolgoletnega delavca na komunalnem polju. Prepričani v pošteno in koristno delo v dobrobit občine Hrastnik-Dol pozdravljamo novi odbor tudi mi.

Zalog

»Svoboda« bo priredila dne 7. oktobra t. l. v dvorani Požarja Cirila veliki pevski koncert, na katerem bo nastopilo 80 pevcev, in sicer: delavsko pevsko društvo »Cankar«, pevski odsek »Svobode« Dobrunje in odsek »Svobode« Zalog pod vodstvom pevovodje Kristo Perkota. To bo

prvi koncert, na katerem bo zadonela delavska pesem po prenosu »Pevske podzveze« v Ljubljano in ki naj bo manifestacija za reširitev delavske pesmi v sleherno slovensko vas. Pričakujemo, da se poleg vseh okoliških ljubiteljev petja udeleže v precejšnjem številu tudi predstavniki podzveze, da tako otrdimo voljo pevcev in jim damo novega poguma za gojitev delavske pesmi. Na svidenje v Zalogu!

Maribor

Predobjava. Pevski zbor pekov priredi pod pokroviteljstvom Zveze živilskih delavcev Jugoslavije ob sodelovanju tamburaških odsekov iz Maribora, Zagreba, Celja in pevskega društva Jednakost iz Zagreba v soboto, dne 13. oktobra 1934 v unionski dvorani veliki delavski družabni večer. Začetek ob 20. uri. Vstopnina Din 5.—. Delavci, nameščenci in vsi prijatelji delavskega gibanja prisrčno vabljeni.

Prehajanje od železničarske nabavljalne zadruge k uradniški. V Mariboru imamo dve veliki zadrugi, in sicer: Nabavljalno zadrugo državnih uslužbencev na Rotovškem trgu in Nabavljalna zadruga državnih železničarjev in uslužbencev na Frankopanovi cesti. Medtem ko je uradniška zadruga na Rotovškem trgu pravno samostojno podjetje s centralo v Beogradu, v kateri odloča odbor mariborskih uradnikov, je železničarska zadruga le poslovalnica ljubljanske železničarske zadruge, ki nima v Mariboru nobenega samostojnega odbora. Merodajen je v tej zadrugi doslej zlasti tudi g. Tumpej in še par njegovih somišljenikov, simpatizerjev g. Deržiča, ki je zopet najmerodajnejši pri ljudljanski centrali. Kakor znano, pa se je dvignil v Mariboru odpor proti g. Tumpeju in tovarišem ter taktiki g. Deržiča ne samo med socialističnimi železničarji, ampak tudi med takozvanimi narodnimi, ki zahtevajo odstranitev g. Tumpeja in njegovih ožjih iz vodstva železničarske zadruge in sorodnega podjetja Kreditne zadruge. Ljubljanski gospodje pa niso tega mnenja in tako je ostal g. Tumpej na svojem mestu, čeprav je ogromna večina železničarjev proti njemu. Ta boj, ki traja že dalje časa, pa je imel med drugim to posledico, da je prešlo že nad 500 železničarjev od lastne železničarske zadruge k uradniški Nabavljalni zadrugi na Rotovškem trgu, ker ne marajo hoditi v zadrugo, kjer obloča g. Tumpej in tovariši. Železničarji tudi zahtevajo, da dobi mariborska železničarska zadruga samostojno vodstvo, ki ne bo odvisno od g. Deržiča in tovarišev v Ljubljani, kakor je to urejeno pri uradniški zadrugi.

Tudi poštnine ne smejo odtegniti od razlike. Na vse mogoče načine bi radi zmanjšali vsoto izplačanih razlik. V našem uredništvu se je zglasil železničar, kateremu so nakazali po pošti 21. m. m. na račun 15% razlike malenkosten znesek 13.77 Din, češ da je ostanek zarubljen. Pa še od te revščine so mu odtegnili za poštnino znesek 2.25 Din, tako da je dobil kočno le 11.50 Din. Ta odtegljaj pa je popolnoma neupravičen, ker bi moral dobiti železničar že leta 1923 in 1924 izplačano mezdo razlike v roke, ne pa po pošti. Zato je odtegljaj za poštnino popolnoma neupravičen. Železničarji, ki bodo dobili razlike s takšnimi odtegljali, naj sprejem gladko odklonijo. Mezdni dolg je takozvani prinosni dolg (Bringschuld), ne pa iskalni dolg (Holschuld), kar čisto jasno določa § 905 o. d. z.

Razlike železničarjev, ki so izstopili iz službe ob času razlik. Te dni so se zglasili pri nas številni železničarji, ki so tudi služili pri železnici v letih 1923-24. Ko so nastale te razlike, pa so izstopili ali bili odpuščeni med to dobo, bodisi leta 1923 ali 1924. Na ta način ti železničarji niso v službi dočakali resnične prevedbe zvišanih plač. Vsled tega tudi niso prišli v sezname onih, ki imajo prejeti razliko, ker je te sezname izdelala železniška uprava šele leta 1930. Ko je začela železnica izplačevati leta 1932 razlike z 10%, je iz gornjega razloga enostavno izpustila one železničarje, odišle iz službe leta 1923 in 1924 in jim še tudi doslej ni ničesar plačala. Ker so tudi ti železničarji ravno tako delali v že povišani službeni dobi, so se sedaj tudi oni odločili za tožbe proti železniški upravi.

Narodno gledališče otvori novo sezono danes, v torek, dne 2. t. m. ob 20. uri s Shakespearejevo tragedijo »Hamlet«. — Sreda, 3. oktobra: Zaprto. — Četrtek, 4. oktobra ob 20. uri »Hlapci«.

Po srečnem naključju je minuli ponedeljek ušla gotovi smrti posestnica Ivana Lončarič. Vračala se je s svojim vozom proti domu. Na križišču na Teznu je privozil vlak baš v trenutku, ko se je Lončaričeva nahajala na tračnicah. Lokomotiva je zadela v zadnji del voza. Sunek je bil tako močan, da je uboga žena odletela daleč z voza in obležala v nezavesti. Hujših poškodb pa na srečo ni zadobila, le voz je bil zdrobljen, medtem ko je konj ostal nepoškodovan.

Delavski pravni svetovalec

Pristojnost obrtnega sodišča v Ljubljani

Vprašanje:

Tovarniško podjetje v okolici Ljubljane mi dolguje za nadurno delo v zadnjih treh letih temeljno mezdo in 50% povišek v skupnem znesku okrog 25.000 Din. Katero sodišče je pristojno za tako tožbo, obrtno ali redno sresko sodišče?

Odgovor: Za to tožbo je pristojno edino sresko sodišče v Ljubljani. V podobnem slučaju je tožil nek delavec tovarno iz Most pri Ljubljani najprej pri obrtnem sodišču. Sodnik je tožbo zavrnil, češ da je obrtno sodišče v Ljubljani v smislu določil novega obrtnega zakona pristojno le za tožbe do zneska Din 12.000.—. Delavec je nato vložil tožbo pri sreskem sodišču. Sresko sodišče pa je delavčevo tožbo zavrnilo z utemeljitvijo, da je pristojno obrtno sodišče za tožbe iz službenega razmerja ne glede na višino zneska. Proti temu sklepu sreskega sodišča je vložil delavec rekurz na okrožno sodišče, ki je rekurzu ugodilo in izreklo, da je pristojno za to tožbo le redno sresko sodišče, ker se vtožuje znesek preko 12.000 Din.

Okrožno kot rekurzno sodišče v Ljubljani je svoj sklep utemeljilo med drugim s sledečimi razlogi:

»Po § 4. obrt. sodnega zakona iz leta 1896 višina spornega predmeta ni merodajna za to, da spada zadeva pred obrtno sodišče. Vendar je smatrati, da ta zakonita določba z ozirom na § 434 in § 344 obrt. zakona več ne velja. Obrtno sodišče obdrži pristojnost samo v toliko, v kolikor spadajo dotični predmeti po obrtnem zakonu v pristojnost razsodniških odborov. Razsodniški odbori pa morejo razsojati samo pri sporni vrednosti, ki ne presega Din 12.000.—. Za predmetno tožbo torej razsodniški odbor ne bi bil pristojen in zato tudi obrtno sodišče ne more biti pristojno. V tem oziru je rekurz utemeljen in mu je ugoditi.«

Proti temu sklepu ni bila dopustna pritožba. Obrtno sodišče v Ljubljani je torej pristojno le za tožbe do zneska Din 12.000, a za višje zneske sresko sodišče.

Rubež posmrtnine Podpornega društva železničarjev

(Maribor)

Vprašanje: Podpisana naročnica »Delavske Politike« sem vdova po umrlem železničarju, ki je bil član »Podpornega društva železniških delavcev in uslužbencev v smrtnih slučajih« v Mariboru. Prejeti bi morala od tega društva posmrtnino, katero pa mi hoče zarubiti trgovec, ki mu je bil mož dolžan. Vprašam, ali mi smejo to posmrtnino zarubiti?

Odgovor: Ne. Mariborsko sresko sodišče je nedavno v podobnem slučaju razsodilo, da je tak rubež nedopusten. Odvetnik, ki je zarubil takšno posmrtnino, je bil obsojen, da je moral tisto izvršbo ustaviti, vrniti, kar je že prejel potom Mestne hranilnice od tiste posmrtnine in plačati tudi pravdne stroške. Sodišče je ugotovilo v razlogih sodbe, da pripada glasom § 11 pravil »Podpornega društva železniških delavcev« posmrtnina po smrti člana v določenem redu ženi, ali otrokom itd. in če ni nikogar, pripada posmrtnina zopet društvu nazaj. — Pravna narava te pogodbe je pogodba v korist tretjemu. Zato ta posmrtnina ne spada v zapuščino po umrlem članu in se kot taka ne more zaseči po upnikih umrlega člana tega društva. Iz § 2 omenjenih pravil jasno sledi, da spada posmrtnina v prid terjatev § 290 i. r., ki se pod nobenim pogojem ne morejo zarubiti niti od upnikov upravičenca. Nadaljnja posledica pa je logično ta, da ne more biti taka terjatev upravičeno niti prebita s protiterjatvijo upravičenega upnika, kateremu se je vsled kakršnekoli pomote že kaj izplačalo.

Nabirajte člane za Cankarjevo družbo. Za 20 Din dobi vsak član 4 lepe knjige.

Novi ravnatelj zagrebške drame. Po upokojitvi ravnatelja zagrebške drame Brahma, je bil imenovan za ravnatelja Mariborčanom in Ljubljančanom znani umetnik Hinko Nučič.

Ruše

Smrtna nesreča. Minulo nedeljo se je po nesrečnem naključju ponesrečil petletni sinko posestnika Košenine. Splezal je na trugo za prevažanje gramoza, ki se je prevrnila, pri čemer je mladi Uroš zadobil tako hude telesne poškodbe, da je na licu mesta preminul.

Ribnica na Pohorju

Nezgoda. Minulo nedeljo se je peljala iz Josipdola v Brezno večja družba v vozičku po ozkotirni železnici tukajšnjega kamnoloma. V bližini nekega prepada so zavore vozička odpovedale radi česa se je voziček prekucnil v prepad. Od potnikov se je najhujše ponesrečila 71 letna Ana Lenarčičeva, mati lastnika kamnoloma v Josipdolu. Ponesrečenki je počila lobanja in se zdravi v mariborski bolnici.

Leše pri Prevaljah

Žrtev revščine — s puško nad ženo, ki je vzela krompir. Upokojeni J. P. in njegova žena sta šla zvečer dne 28. septembra h kmetu Ladratu nad krompir, ker je v hiši pač revščina. Penzija je zelo mala in še ta se zelo neredno dobiva. Posestnik ju je zapazil, nakar je vzel njegov 16-letni sin France puško in je z njo streljal na zakonca. Zadel je ženo v prsa ter ji raztrgal drobovje, kakor je pokazala obdukcija. Bila je seveda takoj mrtva. Obsojamo tatvino, mislimo pa, da bi se lahko preprečila na zakonit način, ne pa z ubojem. »Dopisnik »Slovenca« naj toraj ne kritizira delavskih fantov, ker so brez vere in boga, ampak naj pogleda med svoje »stanove«, ki so globoko verni, navzlic temu pa streljajo na uboge ljudi radi malo krompirja. Žena je hodila h kmetu na dnino in zapušča 3 male otroke, ki so vsega obžalovanja vredni.

Književnost

Nova monografija o Maksimu Gorkemu je izšla v sovjetski državni založbi izpod peresa leningrajskega raziskovalca literature, Baluhatija. 600 strani obsegajoča knjiga vsebuje »Kroniko življenja in delovanja Maksima Gorkega«, urejeno kronološko, dalje pa 6990 naslovov vseh knjig, brošur in člankov, ki so kjerkoli v letih 1893 do 1933 izšli o njem.

Uveljavljenje esperanta — borba proti fašizmu

N. B.

Mora se priznati, da sta smernici, ki sta v zadnjih letih pridobili največ vpliva po svetu — nacionalizem in njegova najbolj relijefna oblika — fašizem. Ne bomo iskali tu vzrokov tega pojava, želimo le, ugotavljajoč dejstva, obrniti pozornost sodrugov na ta razvoj, ki kvarno vpliva na esperantsko gibanje.

V »neodvisnem« esperantskem časopisu smo pred nedavnem čitali notico o satirični pesmi, izišli v enem izmed najbolj znanih satiričnih časopisov v Nemčiji (danes je ta list kajpak nacional-socialističen, a tudi prej je bil vedno protirebuplikanski). V tej pesmi se izraža veselje zaradi nazadovanja esperanta, zaradi oslabljenja propagande za svetovni jezik. Čeprav je ta želja vsebovana že v nazoru teh gospodov, nam je to veselje vendarle nekoliko v pouk. Pokaže nam, da se nacionalisti zelo dobro zavedajo uloge svetovnega jezika — esperanta in da dobro uvidijo razmerje jezika do nacionalizma (v katerega imajo celo mnogi esperantisti zelo majhen vpogled). Vladajoči, katerih sodba temelji na nacionalnih predsodkih, dobro vedo, da bi zadeli v srce breznarodnostnemu emancipacijskemu gibanju, za katerega bi mogle manifestirati ljudske mase, če bi si dokončno priborili zmago nad — esperantom.

Za vsakega razredno zavednega delavca je povsem jasno, da se pripravljajo veliki boji, da bo potrebna še dolga borba med rastočim fašizmom in močmi socialnega in kulturnega napredka. In prav tako je jasno, da se bo v tem boju na obeh straneh uporabljajo najmodernejše in najučinkovitejše orožje. Toda katero orožje je za duhovno oblikovanje bolj učinkovito, kot je esperanto?

Čujemo očitke, da predstavljamo esperanto kot vsesplošno zdravilo in da tako odvajamo borce od njihovega pravega bojišča (v stranki, organizacijah). Nikdar ta trditev ni bila dokazana in nič bolj neresničnega kot to. Vsak aktiven član delavskega gibanja, ki uporablja esperanto, je opremljen z najmodernejšimi sredstvi. In gotovo je to tako sredstvo, ki more v temelju spremeniti ljudski duh, ki mora živeti v tesnem okviru nacionalnih mej in tam nenehoma vdihavati vzduh nacionalne atmosfere.

Če sem član delavskega esperantskega društva, s tem še nikakor nisem zgubil interesa za delavsko gibanje in strokovne organizacije. Vprav kot aktiven član delavskega društva (političnega, ekonomskega) imam prednost pred drugimi, ker imam kolikortoliko večje razumevanje in globlji vpogled v svetovne probleme. Ker imam širše obzorje, se prej orientiram v novi ugodni ali neugodni situaciji.

Popolnoma se mora razumeti, da se igra med svetovno politiko in njenimi nacionalnimi in socialnimi borbami in esperantskem gibanju igra vzroka in učinka. Mi esperantisti ne živimo ločeno na kakem zelenem otoku sredi oceana, kamor viharji ne prodrejo in kjer valovi mirno pljuskajo na obali. Pretresi svetovno političnih dogodkov — nacionalnih in socialnih — vzburkavajo naše esperantsko gibanje z viharno silo tako, da noč in dan zvoni plat zvona in da se problemi pred nami čisto izkristalizirajo.

Tovariši! Lahko vidite, da venijo nekdaj cvetoča drevesa, vsa okrašena s krasnim zelenim listjem; blisk diktatorskega meča jih je zadel. [illegible] Tudi na esperantskih drevesih se je posušilo listje, segnili so sadeži. In vendar se ponaša esperantska zvezda v gumbnici in se zanj tu in tam celo propagira; in če že kje podero staro drevo, drugje zraste novo, mlado. Esperanto živi!

Skrbeli bomo, da bo gnusno režanje iz ust satiričnega skaze-poeta otrpnilo na njegovih ustnicah! Pokažimo tam, kjer je še preostala možnost delovanja, nabiranja članov in agitacije, da se še nismo utrudili!

(Prevod iz »Sennaciulo«, 25. I. 1934.)

*

Ker se hoče ustanoviti v Ljubljani delavsko esperantsko društvo s področjem vse dravske banovine, pozivamo vse delavce in delavske krožke naše banovine, da podprejo delavsko esperantsko gibanje najprej in najbolj s tem, da se jezika nauče in da se pridružijo s tem enotni borbeni delavsko razredni fronti za čimprejšnje realiziranje svojih idej. Posebej pa vabimo delavstvo iz Ljubljane in okolice, da se udeleže jesenskega esperantskega tečaja, ki se bo vršil v palači »Grafike«, Masarykova cesta (pred kolodvorom) in istočasno tudi v šišenski šoli.

Prva brezobvezna in brezplačna poizkusna ura bo v »Grafiki« dne 24. novembra ob 20 zvečer, v Šiški (spodnji) pa v ljudski in meščanski šoli dne 25. novembra prav tako ob 20 zvečer. Za člane »Svobode« in za brezposelne v Šiški brezplačno.

V Düsseldorfu ne poznajo Heineja. Najslovitejši nemški pesnik Heinrich Heine je bil rojen v Düsseldorfu. Tu je prejšnja demokratična Nemčija otvorila Heinejev muzej in mu postavila lep spomenik. Ker pa je bil Heine židovske krvi, so nacijonalni socijalisti njegov spomenik podrli. Nek pariški založnik je hotel letos izdati monografijo o Heineju in je zaprosil v Düsseldorf, naj bi mu iz Heinejevega muzeja poslali neke podatke. Iz Düsseldorfa so mu odgovorili, da tam Heineja ne poznajo.

Širite naš list!

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarne v Mariboru. - Telefon štev. 2324.

Za konzorcij izdaja in urejuje Viktor Eržen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Josip Ošlak v Mariboru.